اقتصادکلان

نظارت شرعی باید آثار اقتصادی تصمیمات بانکی را بسنجد

رییس کل اسبق بانک مرکزی گفت: نظارت شرعی نباید صرفاً به بررسی قراردادها و عملیات داخلی بانک‌ها محدود شود، بلکه باید آثار اقتصادی و عدالت‌محور تصمیمات بانکی و حتی تصمیمات خارج از نظام بانکی بر سپرده‌گذاران، تسهیلات‌گیرندگان، سهامداران و جامعه را نیز بسنجد و مورد توجه قرار دهد.

ولی‌الله سیف روز (سه‌شنبه) در نشست «تطبیق و نظارت شرعی» سی‌وششمین همایش بانکداری اسلامی، با اشاره به ضرورت صیانت از حقوق سپرده‌گذاران اظهار کرد: سرمایه‌گذاری بانک‌ها نسبت به نحوه به‌کارگیری منابع و رعایت مسئولیت خود در قبال سپرده‌گذاران اهمیت دارد؛ به‌ویژه آنکه در سال‌های گذشته بازدهی منابع و قدرت خرید واقعی سپرده‌ها مرتباً کاهش یافته است. از این منظر، این پرسش جدی مطرح می‌شود که آیا بانک نسبت به تصمیماتی که اتخاذ کرده، به‌صورت عادلانه عمل کرده است یا خیر.

وی افزود: بنابراین، عدالت نسبت به سپرده‌گذار باید یکی از موضوعات مهم نظارت باشد و نظارت شرعی نیز نباید صرفاً در داخل بانک معنا پیدا کند.

سیف ادامه داد: یکی از نکات مهم این است که دامنه مسئولیت شورای فقهی نباید صرفاً به عملیات خود بانک محدود شود. ممکن است تصمیمی از سوی مجلس یا دولت اتخاذ شود که بانک‌ها را به انجام عملی خاص، تأمین مالی خاص یا تحمل هزینه معینی وادار کند. ممکن است منشأ چنین تصمیمی خارج از بانک باشد، اما هزینه آن در نهایت به سپرده‌گذار، تسهیلات‌گیرنده، سهامدار یا جامعه منتقل شود و از این منظر، موضوع دارای ابعاد عدالت‌محور باشد.

رییس کل اسبق بانک مرکزی گفت: به نظر من، شورای فقهی باید احساس مسئولیت کند، آثار چنین تصمیماتی را بررسی کرده و نظر و هشدار تخصصی خود را به مرجع تصمیم‌گیر اعلام کند. البته این به معنای دخالت در صلاحیت مجلس یا دولت نیست، بلکه باید میان «حق تصمیم‌گیری» و «حق اظهار نظر تخصصی و مسئولیت» تفاوت قائل شد.

وی افزود: شورای فقهی ممکن است اختیار توقف یا ابطال مصوبه یک مرجع دیگر را نداشته باشد، اما این موضوع نباید مانع آن شود که نسبت به آثار شرعی و عدالت‌محور آن مصوبه صریحاً اظهار نظر کند.

سیف با اشاره به رابطه بانک مرکزی و بانک‌ها اظهار کرد: بانکداری نباید مانع سیاست‌گذاری یا اجرای سیاست پولی شود. به نظر من، باید رابطه بانک با مشتری و رابطه بانک مرکزی با بانک‌ها از یکدیگر تفکیک شود. رابطه بانک مرکزی با بانک‌ها در چارچوب اجرای سیاست پولی و اعمال حاکمیت پولی قرار دارد و لزوماً همان رابطه میان اشخاص نیست.

وی ادامه داد: بنابراین، بانکداری بدون ربا نباید بهانه‌ای برای محدود کردن بانک مرکزی در استفاده از ابزارهای سیاست پولی باشد. اگر بانک مرکزی ابزارهای لازم برای کنترل نقدینگی و تورم را در اختیار داشته باشد، عدم موفقیت در کنترل تورم را نمی‌توان به‌طور کلی به محدودیت‌های شرعی نسبت داد.

■ هشدار نسبت به انتقال کسری بودجه دولت به بانک مرکزی و شبکه بانکی

رییس کل اسبق بانک مرکزی در ادامه به موضوع بی‌انضباطی مالی دولت و سلطه مالی اشاره کرد و گفت: اگر کسری بودجه دولت و ناترازی‌های ناشی از آن به بانک مرکزی و شبکه بانکی منتقل شود، اجرای سیاست پولی مناسب با دشواری جدی مواجه خواهد شد.

سیف همچنین با تأکید بر ضرورت پیشینی و پسینی بودن نظارت شرعی اظهار کرد: نظارت شرعی باید هم در مرحله بررسی و تأیید ابزارها و قراردادها نقش داشته باشد و هم نسبت به اجرای صحیح آنها اطمینان حاصل کند؛ اما این به معنای ورود مستقیم شورای فقهی به فعالیت‌های روزمره بانک‌ها نیست.

وی افزود: می‌توان اجرای الزامات بانک‌ها را کنترل کرد و گزارش‌های لازم را در اختیار بانک مرکزی و شورای فقهی قرار داد. به این ترتیب، یک تقسیم کار منطقی شکل می‌گیرد؛ شورای فقهی تعیین ضوابط و اطمینان از رعایت چارچوب شرعی را بر عهده داشته باشد، بانک مرکزی طراحی و اجرای سیاست‌ها را انجام دهد، بانک‌ها مسئول اجرای عملیات باشند و حسابرسی داخلی و واحدهای کنترل نیز بر اجرای صحیح الزامات نظارت کنند.

سیف پنج مسئولیت اصلی را برای نظارت شرعی برشمرد و گفت: نخست، باید اطمینان حاصل شود که موازین شرعی مانعی برای اجرای سیاست پولی مؤثر نیست. دوم، انطباق واقعی عملیات بانکی با ماهیت اسلامی، نه صرفاً عنوان قراردادها، کنترل شود.

وی ادامه داد: سوم، باید از حقوق سپرده‌گذاران به‌عنوان صاحبان منابع صیانت شود و به مسئولیت و عدالت میان تمام ذی‌نفعان نظام بانکی توجه شود. چهارم، باید نسبت به آثار شرعی و عدالت‌محور قوانین، مقررات و تصمیمات خارج از نظام بانکی که بر حقوق ذی‌نفعان اثر می‌گذارند، توجه کافی صورت گیرد.

رییس کل اسبق بانک مرکزی افزود: پنجم نیز باید آثار اقتصادی و اجتماعی تصمیمات مورد توجه قرار گیرد و اطمینان حاصل شود که اجرای آنها با اصول عدالت و موازین شرعی سازگار است.

سیف در پایان گفت: بانکداری اسلامی زمانی موفق است که مردم نه فقط در متن قرارداد بلکه در نتیجه اقتصادی آن نیز احساس کنند که حقوق‌شان رعایت شده است.

وی تأکید کرد: شورای فقهی نباید صرفاً به دنبال اطمینان از شرعی بودن بانکداری کشور باشد، بلکه باید کمک کند تا اطمینان حاصل شود که بانکداری کشور عادلانه و کارآمد نیز هست. این نگاه می‌تواند بانکداری اسلامی را از یک الگوی صرفاً قراردادی به یک الگوی حکمرانی عادلانه و کارآمد تبدیل کند.

گزارش وزیر اقتصاد و رییس بانک مرکزی به مجلس از روزهای سخت اقتصاد

شبکه بانکی در آزمون تاب‌آوری

شبکه بانکی ایران در ماه‌های اخیر با آزمونی متفاوت از گذشته روبرو شده است؛ آزمونی که دیگر صرفاً به توان بانک‌ها برای ارایه خدمات روزمره محدود نمی‌شود و موضوعاتی مانند امنیت سایبری، تداوم خدمات، حفاظت از داده‌ها و استقلال زیرساخت‌های فناوری را به بخشی از مساله ثبات اقتصادی کشور تبدیل کرده است. حملات سایبری و اختلال‌هایی که در مقاطع اخیر بخشی از خدمات بانکی را تحت تأثیر قرار داد، نشان داد که در اقتصادی که بخش بزرگی از جریان پول از مسیر سامانه‌های الکترونیکی عبور می‌کند، آسیب‌پذیری یک زیرساخت فنی می‌تواند در کوتاه‌ترین زمان به یک مساله عمومی تبدیل شود؛ مساله‌ای که اثر آن مستقیماً در زندگی مردم، پرداخت‌های روزانه، فعالیت کسب‌وکارها و دسترسی شهروندان به منابع مالی دیده می‌شود. مقیاس شبکه بانکی نیز نشان می‌دهد که چرا این موضوع را نمی‌توان صرفاً یک مساله فنی یا درون‌سازمانی تلقی کرد. طبق آمار ارایه‌شده از سوی رییس کل بانک مرکزی، در سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰۳ میلیارد تراکنش در شش سامانه مهم نظام پرداخت کشور انجام شده و ارزش مبالغ تسویه‌شده در این سامانه‌ها از ۲۰۰ هزار همت فراتر رفته است. در پنج ماه نخست سال جاری نیز حدود ۶۰ میلیارد تراکنش به ارزش ۱۳۴ هزار همت انجام شده است. این حجم از گردش مالی به این معناست که پایداری شبکه بانکی، بخشی از زیرساخت حیاتی اقتصاد ایران است و هر گونه اختلال گسترده در آن می‌تواند آثار خود را بسیار فراتر از فضای بانک‌ها نشان دهد. از سوی دیگر، تجربه جنگ ۱۲ روزه نشان داد که تهدید علیه زیرساخت‌های مالی تنها از مسیر حملات سایبری دنبال نمی‌شود و حتی امکان آسیب فیزیکی به مراکز و ساختمان‌های بانکی نیز وجود دارد. به گفته وزیر امور اقتصادی و دارایی، در جریان این حملات، زیرساخت‌های پولی و بانکی کشور هدف قرار گرفت و حتی یکی از بانک‌ها با حمله موشکی مواجه شد. با این حال، اقدامات انجام‌شده برای پشتیبان‌گیری از داده‌ها، ایجاد مراکز جایگزین و بازآرایی زیرساخت‌ها باعث شد در مراحل بعدی، با وجود حجم بالای حملات، از تکرار برخی آسیب‌های گذشته جلوگیری شود. همین تجربه، نگاه سیاست‌گذار را نیز از «امنیت سامانه» به سمت «تاب‌آوری شبکه» تغییر داده است؛ به این معنا که فرض اصلی دیگر نباید جلوگیری مطلق از وقوع حمله باشد، بلکه باید شبکه به‌شکلی طراحی شود که حتی در صورت موفقیت یک حمله، خدمات حیاتی ادامه پیدا کند، داده‌های مردم محفوظ بماند و امکان بازیابی سریع وجود داشته باشد. اظهارات رییس کل بانک مرکزی و وزیر اقتصاد در مجلس نشان می‌دهد که بازطراحی معماری شبکه بانکی، ایجاد سامانه‌های بانکداری حداقلی، توسعه مراکز داده مستقل، پشتیبان‌گیری خارج از تهران، کاهش وابستگی بانک‌ها به یک زیرساخت یا تأمین‌کننده مشترک و تقویت نیروی انسانی متخصص، اکنون به‌بخشی از برنامه اصلاحی شبکه بانکی تبدیل شده است. در این میان، مهم‌ترین معیار موفقیت این اصلاحات نه تعداد بخشنامه‌ها و تجهیزات جدید، بلکه تجربه مردم در زمان بحران است. همانطور که رییس کل بانک مرکزی نیز اذعان کرده، بخشی از مردم در جریان اختلالات اخیر با مشکل مواجه شدند و بابت این مساله از آنها عذرخواهی کرد. در نهایت، تاب‌آوری شبکه بانکی زمانی معنا پیدا می‌کند که شهروندی که برای پرداخت، دریافت حقوق، انتقال وجه یا دسترسی به دارایی خود به سیستم بانکی مراجعه می‌کند، هزینه ضعف یک زیرساخت، وابستگی فنی یا تأخیر در اصلاحات را نپردازد. از همین منظر، آنچه امروز در شبکه بانکی در حال بازطراحی است، صرفاً معماری فناوری بانک‌ها نیست؛ بلکه بخشی از معماری امنیت اقتصادی کشور است. عبدالناصر همتی، رییس کل بانک مرکزی، در نشست علنی مجازی روز (سه‌شنبه ۱۰ شهریور) مجلس و بررسی گزارش کمیسیون اقتصادی مجلس درباره بررسی اختلالات شبکه سایبری در شبکه بانکی پرداخت و با تأکید بر اهمیت راهبردی شبکه بانکی کشور گفت: شبکه بانکی یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های حیاتی کشور و امانتدار داراییها و اعتماد مردم است. زندگی روزمره میلیون‌ها شهروند، فعالیت بنگاه‌های اقتصادی، پرداخت حقوق و تعهدات و جریان پول در کشور به استمرار و امنیت این شبکه وابسته است؛ بنابراین پایداری شبکه بانکی در شرایط بحران، صرفاً موضوع فنی نیست، بلکه مستقیماً با ثبات اقتصادی، امنیت مالی و اعتماد عمومی مردم ارتباط دارد. وی با اشاره به حجم عظیم تراکنش‌های شبکه بانکی اظهار کرد: تنها در سال ۱۴۰۴، در شش سامانه مهم حاکمیت شامل شتاب، شاپرک، پایا، ساتنا، چکاوک و پل، حدود ۲۰۳ میلیارد تراکنش پردازش شده و ارزش مبالغ تصفیه شده در آنها بیش از ۲۰۰ هزار همت بوده است. در ۵ ماهه ابتدایی سال جاری نیز ۶۰ میلیارد تراکنش به ارزش ۱۳۴ هزار همت انجام شده است. این ارقام نشان می‌دهد که در برابر حملات سایبری، موضوع فقط حفاظت از چند سامانه و مرکز داده نیست، بلکه موضوع صیانت از داراییهای مردم، استمرار خدمات مالی، سلامت اطلاعات اقتصادی و تداوم فعالیت کشور است. رییس کل بانک مرکزی با اشاره به اقدامات پیشگیرانه بانک مرکزی در سال‌های گذشته بیان کرد: شبکه بانکی بدون آمادگی قبلی وارد این شرایط نشد. طی سال‌های گذشته، چارچوب امنیتی و تداوم کسب و کار تدوین و ابلاغ شده و ۲۳ بانک و موسسه اعتباری مورد ممیزی بانک مرکزی قرار گرفته‌اند. از سال ۱۴۰۲ تا ۱۴۰۵، حداقل ۵۲ بخشنامه تخصصی در حوزه بازآوری سرویس، تداوم کسب و کار و امن‌سازی شبکه بانکی ابلاغ شده و برای سرویس‌های حاکمیتی نیز ۹ کلان پروژه تاب‌آوری و بازآوری تعریف و آزمون شده است. رییس کل بانک مرکزی با بیان اینکه از ابتدای سال ۱۴۰۳ تاکنون، سرویس‌های حاکمیتی بیش از ۱۲۲ هزار بار هدف حملات سایبری قرار گرفته‌اند که همگی مدیریت شده‌اند بیان کرد: با این حال، حملات اخیر به تعدادی از بانک‌ها نشان داد که سطح تهدید تغییر کرده و نه تنها سامانه اصلی، بلکه زیرساخت جایگزین و حتی فرایند بازیابی را نیز هدف قرار داده است. وی در ادامه گفت: در جریان بحران اخیر، بخشی از زیرساخت بانکداری متمرکز چهار بانک دچار اختلال شد و پس از فعالسازی ظرفیت جایگزین و برقراری تدریجی خدمات پایه، همان سامانه جایگزین نیز مورد هدف حمله قرار گرفت. این تجربه نشان داد که صرف داشتن سایت پشتیبان یا برنامه تداوم کسب و کار کافی نیست و ظرفیت جایگزین باید مستقل، امن، عملیاتی و به‌طور مستمر آزموده شود. همتی با تشریح اقدامات بانک مرکزی در مدیریت بحران اخیر گفت: بانک مرکزی مسوولیت خود را به سه اصل «مهار دامنه بحران»، «استمرار خدمات حیاتی مردم» و «بازیابی امن سامانه‌ها» استوار کرد. همزمان با استفاده از ظرفیت تنظیم گری، محدودیت‌های انتقال وجه در پایان ساعات کاری و سقف کارت به کارت اعمال شد و برخی دستور پرداخت‌ها به مسیرهای جایگزین منتقل گردید. همچنین برای کاهش آثار اختلال بر چک‌ها، ضمانتنامه‌ها، اقساط تسهیلات و اعتبارات اسنادی، تصمیمات لازم اتخاذ شد. همتی با تاکید بر اینکه درس اصلی برای ما روشن است بیان کرد: معماری آینده شبکه بانکی باید نه بر فرض عدم وقوع حمله، بلکه بر فرض وقوع طراحی شود. اگر یک مرکز داده از دسترس خارج شد، خدمات حیاتی باید ادامه پیدا کند؛ اگر کربانکینگ یک بانک متوقف شد، مردم نباید از خدمات ضروری مالی محروم شوند؛ و اگر یک زیرساخت یا تأمین‌کننده مشترک دچار اختلال شد، چند بانک نباید همزمان متوقف شوند. بانک مرکزی معتقد است اعتماد عمومی با اطمینان‌بخشی لفظی حفظ نمی‌شود؛ مردم باید در عمل ببینند که دارایی‌هایشان محفوظ است، خدمات ضروری استمرار دارد و در برابر اختلال، پاسخ روشن و مسوولانه دریافت می‌کنند. وی در ادامه گفت: پاسخ بانک مرکزی صرفاً خرید تجهیزات یا صدور بخشنامه جدید نیست؛ اصلاح معماری نظام پرداخت، کاهش نقاط شکست مشترک، بازطراحی تداوم کسب و کار، تقویت نظام نظارت و ممیزی، توسعه ظرفیت‌های جایگزین و حفظ سرمایه انسانی متخصص، اجزای یک برنامه فوری، منسجم و الزام‌آور برای افزایش تاب‌آوری نظام بانکی است. همتی در ادامه بیان کرد: ما نمی‌گوییم حمله دیگر رخ نخواهد داد، اما از این پس شبکه بانکی به گونه‌ای طراحی و اداره می‌شود که حمله به یک جزء، هر قدر پیچیده و گسترده باشد، نتواند جریان حیات پولی و پرداخت کشور را متوقف کند و دارایی‌های مردم آسیب ببینند. رییس کل بانک مرکزی با تأکید بر ضرورت بازطراحی معماری شبکه بانکی کشور گفت: بانک مرکزی به عنوان دارنده سامانه‌های حاکمیتی نباید در کارهایی که مربوط به بانک‌های عامل است دخالت کند و باید بانک‌ها بتوانند به صورت مستقل خدمات خود را ارایه دهند. وی در ادامه با اشاره به مشکلات ایجادشده برای مردم در جریان اختلالات اخیر اظهار کرد: در این مدت بخش مهمی از مردم دچار مشکل شدند و من به عنوان رییس بانک مرکزی، از طرف همکارانم، بخش فناوری اطلاعات، بانک ملی، بانک صادرات و بانک تجارت از مردم عزیز عذرخواهی می‌کنم؛ مردم اذیت شدند و این حداقل کاری است که ما می‌توانیم انجام دهیم. رییس کل بانک مرکزی ادامه داد: بررسی‌هایی نیز در حال انجام است و اگر به افرادی آسیب مالی وارد شده باشد، باید به نحوی جبران شود.

همچنین درباره کارهایی که به دلیل عقب‌افتادگی یا اختلالات ممکن است موجب ضرر مردم شده باشد نیز اعلام کرده‌ایم که موضوع پیگیری شود تا ان‌شاءالله مشکلی برای آنها پیش نیاید. همتی در بخش دیگری از سخنان خود درباره کیف پول اظهار کرد: بر اساس پیش‌بینی‌هایی که در ارتباط با حاکمیت داشتیم و با توجه به حملات، کیف پول را راه‌اندازی کردیم و اکنون تقریباً ۹۰ میلیون، حدود ۸۸ میلیون نفر از جمعیت کشور عضو آن هستند و تلاش می‌کنیم به تدریج نقل و انتقال پول را از این طریق و از طریق USSD انجام دهیم. این به مفهوم آن نیست که سایر خدمات الکترونیکی محدود شود، بلکه آنها نیز جای خود را دارند. مهم این است که یکپارچگی داشته باشیم و اگر به یک بخش حمله شد، سایر بخش‌ها دچار مشکل نشوند و این موضوع جزو بازآرایی معماری جدید ماست. سیدعلی مدنی‌زاده، وزیر امور اقتصادی و دارایی، در جلسه علنی مجازی روز (سه‌شنبه ۱۰ شهریور) مجلس و در جریان بررسی گزارش کمیسیون اقتصادی در خصوص تدابیر و اقدامات دستگاه‌های مسوول برای پایداری خدمات الکترونیکی بانک‌ها و تأمین امنیت سایبری شبکه بانکی کشور گفت: حضور بنده در وزارت امور اقتصادی و دارایی همزمان با جنگ ۱۲ روزه و اختلالات در برخی از بانک‌های کشور همراه شد که ضرورت داشت هم به عنوان سیاست‌گذار کلان و هم به عنوان رییس مجمع برخی از بانک‌ها دست به عمل شویم. وی در ادامه اظهار کرد: بررسی‌های کارشناسی بعدی پس از جنگ ۱۲ روزه از اختلالات ریشه‌ای‌تری حکایت داشت؛ جدا از اختلالات فنی، تا جایی که برای بازگشت بخشی از داده‌ها از سامانه‌های موازی کمک گرفته شد و تلاش شد تا خدمات به سرعت به حالت عادی بازگردد. با برگزاری جلسات کارشناسی و فنی با تک تک بانک‌ها پس از ایام جنگ ۱۲ روزه، برنامه‌ای از اقدامات شناسایی و ابلاغ شد. وزیر امور اقتصادی و دارایی در ادامه تصریح کرد: این وزارتخانه در مقام ریاست مجمع بانک‌های دولتی و مدیریت سهام دولت در بانک‌های خصوصی شده، موارد ذیل را در تکالیف مجمع برای هر یک از بانک‌ها مشخص کرد و آنها را به صورت مستمر پایش و نظارت نمود و برای رفع و حل مشکلات آنها اقدامات جدی را صورت داد. مدنی‌زاده در ادامه گفت: نخست، ایجاد سامانه‌های بانکداری حداقلی یا اصطلاحاً «مینی کور»؛ دوم، ارتقای تاب‌آوری زیرساخت‌ها؛ سوم، ایجاد مراکز داده پشتیبان؛ چهارم، پشتیبان‌گیری امن در خارج از شهر تهران؛ پنجم، ایجاد سایت بحران؛ ششم، پشتیبان‌گیری از داده‌ها؛ هفتم، تدوین طرح تداوم کسب‌وکار و هشتم، تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز و تشکیل کمیته امنیت فناوری اطلاعات با حضور نماینده وزارت امور اقتصادی و دارایی و موارد مشابه از جمله اقداماتی بود که به بانک‌ها ابلاغ شد. وزیر امور اقتصادی و دارایی با تاکید بر اینکه با آغاز جنگ، دشمنان ملت ایران درصدد ایجاد اختلال در خدمات‌رسانی عمومی بودند افزود: دشمنان زیرساخت‌های پولی و بانکی کشور را هدف قرار دادند. آنها حتی مرز را از جنگ سایبری به تهاجم مستقیم فیزیکی به بانک‌ها رساندند و در یکی از بانک‌ها موشک و بمب‌های سنگرشکن زدند. وزیر امور اقتصاد و دارایی در ادامه تصریح کرد: به دلیل تدابیر و تکالیف ابلاغ‌شده قبلی، برخی از بانک‌ها اقدامات خوبی را برای مقابله با این موضوعات اندیشیده بودند که باعث شد علی‌رغم حملات سایبری بسیار زیاد در طول جنگ که بعضاً به ۱۰ هزار مورد در روز نیز می‌رسید، مقاومت شایان توجهی از خود نشان دهند. مدنی‌زاده در ادامه بیان کرد: کما اینکه با وجود تهاجم موشکی دشمن در مورد بانک سپه، در زمان کوتاهی خدمات بازیابی و پایدار شد. با این وجود، برخی از بانک‌ها نیز در انجام برخی از تکالیف قصور داشتند که با برخورد مقتضی و جدی روبرو و مواجه شدند. وزیر امور اقتصادی و دارایی با اشاره به بررسی و آسیب‌شناسی صورت گرفته پس از جنگ و حملات سایبری بیان کرد: مشخص شد هر چقدر به سمت ساختارهای بروکراتیک دولتی پیش می‌رویم، محدودیت‌ها و مشکلات فرآیند تصمیم‌گیری بیشتر می‌شود که این جمع‌بندی با ارزیابی‌های مرکز ملی فضای مجازی مبتنی بر آسیب‌پذیری بیشتر بانک‌های دولتی نسبت به غیردولتی نیز تطابق دارد. مدنی‌زاده در ادامه بیان کرد: در جایگاه سیاست‌گذار کلان و با توجه به برخی کاستی‌ها که ریشه در فرآیندها و قوانین و مقررات گذشته دارد و با عنایت به اهمیت ریسک فناوری اطلاعات و پیشرفت و تغییرات لحظه‌ای در حوزه فناوری اطلاعات، وزارت امور اقتصادی و دارایی برخی از اقدامات را در دستور کار قرار داد. وی در ادامه گفت: نخست، اصلاح فرآیندهای حقوقی و زیرساختی در خصوص تأمین تجهیزات مورد نیاز و تسهیل حداکثری آن؛ دوم، پیشنهاد اقداماتی برای جذب و نگهداشت نیروهای متخصص فناوری اطلاعات از طریق اصلاح قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های مربوطه؛ و سوم، با توجه به تأکید مرکز ملی فضای مجازی و ضمن هماهنگی با بانک مرکزی، مقرر شد یکی از اعضای هیات‌مدیره بانک‌ها از افراد با تجربه و متخصص حوزه فناوری اطلاعات باشد.

مدنی‌زاده با اشاره به الزام بانک‌ها به تدوین نقشه راه تحول فناوری افزود: در جایگاه رییس مجمع و با توجه به تجربیات به‌دست آمده از گذشته، وزارت اقتصاد الزام بانک‌ها به ارایه برنامه‌های زیر را در دستور کار قرار داد؛ نخست، اجرای پروژه جامع معماری فناوری اطلاعات و تدوین نقشه راه تحول فناوری؛ دوم، ارایه برنامه پیشنهادی در خصوص هسته بانکداری متمرکز اصلی و جایگزین؛ سوم، ارایه راهکار در خصوص عدم وابستگی به تجهیزات خاص؛ و چهارم، صیانت از حقوق مشتریان و جبران خسارت‌ها. وی در ادامه بیان کرد: البته به دلیل مسائل امنیتی، به‌خصوص در شرایط جنگ اقتصادی، بیان برخی از مسائل و به‌خصوص جزییات در جلسات علنی قابل ذکر نیست. توضیحات فنی و آسیب‌شناسی علل و عوامل اختلالات اخیر در چهار بانک آسیب‌دیده که همگی از زیرساخت شرکت خدمات بهره می‌بردند، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارایه خواهد شد. مدنی‌زاده با تاکید بر اینکه اختلالات به وجود آمده نافی زحمات و تلاش‌های کارکنان خدوم شبکه بانکی نیست افزود: به‌طوری که در زمان جنگ همه تلاش خود را برای تداوم ارایه خدمات به مردم عزیز ایران به کار بستند.

مدنی‌زاده در ادامه با تشکر از نمایندگان مجلس بابت تشکیل این جلسه و پیگیری موضوع بیان کرد: حقیقتاً یکی از بهترین جلساتی بود که افتخار داشتم در آن در خدمت نمایندگان باشم و به نظرم یکی از مسائل اصلی اقتصادی کشور در این جلسه مورد بررسی قرار گرفت که ان‌شاءالله برکات زیادی خواهد داشت. وزیر امور اقتصادی و دارایی افزود: چون در لابه‌لای صحبت‌های بعضی از عزیزان مطرح شد، بعد از جنگ ۱۲ روزه حقیقتاً آرایش جنگی واقعیت گرفته است؛ ما بیش از ۱۰ جلسه فقط در مجموعه وزارت امور اقتصادی و دارایی داشتیم، ۵۰ جلسه با بانک‌ها برگزار شد و مکاتبات بسیار زیادی با بانک‌ها انجام گرفت و تغییرات شگرفی اتفاق افتاد. وی ادامه داد: یکی از نتایجی که از تجربه جنگ ۱۲ روزه به دست آمد این بود که در آن جنگ، آسیبی که خوردیم این بود که داده‌ها دچار مشکل شد و زمان طولانی برد تا این داده‌ها بتواند برگردد، ولی در جنگ ۴۰ روزه، علی‌رغم حملات بسیار زیادی که به تعداد بسیار زیادی از بانک‌های ما اتفاق افتاد، به هیچ عنوان از لحاظ داده با مشکل مواجه نشدیم؛ چراکه طی تمام آن بازه هفت، هشت ماهه اقدامات جدی در حوزه پشتیبان‌گیری و اقداماتی که لازم بود، صورت گرفت. مدنی‌زاده با بیان اینکه سیستم پدافند در همه حوزه‌ها، از جمله بخش نظامی، وجود دارد گفت: آقای دکتر همتی گفتند ۱۳۲ هزار حمله اتفاق افتاد که برخی از این حمله‌ها طبیعتاً مستمراً سنگین‌تر و سنگین‌تر بوده است، ولی چیزی که مهم است این است که نباید اجازه دهیم مجدداً قطعی خدمات به مردم عزیزمان تکرار شود. در مجموع، تجربه اختلالات اخیر نشان داد که امنیت شبکه بانکی دیگر صرفاً یک موضوع فنی و درون بانکی نیست، بلکه مستقیماً با ثبات اقتصادی، اعتماد عمومی و زندگی روزمره مردم ارتباط دارد. از یک سو، حجم بسیار بالای تراکنش‌ها و نقش حیاتی شبکه بانکی ضرورت سرمایه‌گذاری و بازطراحی معماری این شبکه را دوچندان کرده و از سوی دیگر، حملات گسترده اخیر نشان داده‌اند که اتکا به زیرساخت‌های متمرکز و نقاط شکست مشترک می‌تواند در شرایط بحرانی هزینه‌زا باشد. اظهارات بانک مرکزی و وزارت اقتصاد نیز نشان می‌دهد مسیر اصلاح از واکنش مقطعی به سمت تاب‌آوری پیشگیرانه در حال حرکت است؛ از ایجاد سامانه‌های جایگزین و پشتیبان‌گیری امن گرفته تا کاهش وابستگی بانک‌ها به زیرساخت‌های مشترک، اصلاح فرآیندهای تأمین تجهیزات و تقویت نیروی انسانی متخصص. با این حال، معیار نهایی موفقیت این اقدامات نه تعداد بخشنامه‌ها و پروژه‌ها، بلکه این خواهد بود که در بحران بعدی، حمله به یک بانک یا یک زیرساخت نتواند زندگی مالی مردم را مختل کند و شهروندان مطمئن باشند که هم دارایی و اطلاعاتشان محفوظ می‌ماند و هم خدمات ضروری بانکی بدون وقفه ادامه پیدا می‌کند.

ادامه از صفحه اول

ایجاد نظم چند قطبی عادلانه

کشورهای شانگهای پلاس با ظرفیت‌های سیاسی، اقتصادی، جمعیتی و جغرافیایی خود، می‌توانند سهم مهمی در تحقق چنین جهانی داشته باشند. بیایید بیست‌وپنجمین سالگرد سازمان همکاری شانگهای را نه تنها با گرامیداشت گذشته، بلکه با تعهد به آینده برگزار کنیم. رییس جمهور همچنین در دیدار با رییس جمهور روسیه در حاشیه این اجلاس با اشاره به آمادگی ایران برای اجرای تعهدات خود در چارچوب توافق اخیر گفت: اگر امریکا به تعهدات خود در توافق بازگردد، جمهوری اسلامی ایران نیز آمادگی دارد برای اجرای آن اقدام کند. او با اشاره به سطح ممتاز روابط دو کشور و روند مطلوب اجرای تفاهمات مشترک، از حمایت‌های دولت و ملت روسیه از جمهوری اسلامی ایران در مقاطع مختلف، از جمله دوران جنگ و همچنین شرایط ناشی از تحریم‌های امریکا قدردانی کرد. رییس جمهور با بیان اینکه مواضع روسیه در سازمان ملل متحد و دیگر محافل بین‌المللی نشان‌دهنده ماهیت متفاوت روابط تهران و مسکو است، اظهار کرد: این حمایت‌ها نشان می‌دهد ارتباط میان دو کشور یک ارتباط معمولی نیست، بلکه روابطی راهبردی و مبتنی بر منافع و مصالح مشترک است. پزشکیان با تاکید بر ضرورت مقابله با یکجانبه‌گرایی و سیاست‌های مبتنی بر فشار و تحریم تصریح کرد: باور داریم که می‌توانیم در برابر یکجانبه‌گرایی و تحریم‌های ظالمانه امریکا با قدرت ایستادگی کنیم.

رییس جمهور برگزاری اجلاس سران سازمان همکاری شانگهای را نشانه‌ای از شکل‌گیری اراده‌ای گسترده‌تر در میان کشورهای جهان برای مقابله با یکجانبه‌گرایی دانست و افزود: دیگر کشورها نیز نمی‌پذیرند که نظام بین‌الملل بر مبنای یکجانبه‌گرایی اداره شود و هیچ کشوری حق ندارد حاکمیت کشور دیگری را نقض کند یا با توسل به زور، اهداف خود را بر دیگران تحمیل کند. پزشکیان با اشاره به تجاوز نظامی امریکا و اسراییل به ایران و شهادت رهبری عظیم‌الشأن و جمعی از فرماندهان و مردم از جمله دانش‌آموزان اظهار کرد: این جنایات هیچ وجاهت قانونی نداشت و چنین تجاوزی به هیچ وجه قابل توجیه نیست. رییس جمهور تاکید کرد: ملت ایران در برابر این تجاوزگری با قدرت ایستاد و اگر قرار باشد این روند ادامه پیدا کند، بار دیگر با قدرت ایستادگی خواهد کرد. پزشکیان در عین حال با اشاره به آمادگی ایران برای اجرای تعهدات خود در چارچوب توافق اخیر گفت: اگر امریکا به تعهدات خود در توافق بازگردد، جمهوری اسلامی ایران نیز آمادگی دارد برای اجرای آن اقدام کند. رییس جمهور خاطرنشان کرد: امریکا دیگر نمی‌تواند با زبان زور، خواسته‌ها و مطالبات غیرقانونی خود را بر ملت ایران تحمیل کند. پزشکیان همچنین حضور فعال ایران در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی از جمله سازمان همکاری شانگهای و گروه بریکس را در تقویت روند چندجانبه‌گرایی موثر دانست و گفت: از نگاه بلند و رویکرد روسیه به چندجانبه‌گرایی حمایت می‌کنیم و باور داریم که در نهایت چندجانبه‌گرایی بر یکجانبه‌گرایی غلبه خواهد کرد. رییس جمهور با تاکید بر عمق و صداقت روابط تهران و مسکو اظهار کرد: تعاملات ایران و روسیه صادقانه و عمیق بوده و روابط دو کشور در همه زمینه‌ها بهبود یافته و در آینده نیز بیش از پیش توسعه خواهد یافت. پزشکیان با اشاره به ظرفیت‌های اقتصادی و سیاسی دو کشور گفت: امریکا و کشورهای غربی با اعمال تحریم علیه ایران و روسیه، در واقع خود را از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های این کشورها محروم می‌کنند. هر چه ایران، روسیه و دیگر کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای روابط و مناسبات خود را توسعه دهند، آثار و کارآمدی سیاست‌های مبتنی بر زور و تحریم‌های یکجانبه کاهش خواهد یافت. ولادیمیر پوتین، رییس جمهور روسیه نیز در این دیدار با گرامیداشت یاد و خاطره رهبری شهید و نقش ایشان در مسیر توسعه مشارکت راهبردی دو کشور، بر عزم مسکو برای استمرار و تعمیق همکاری‌های دوجانبه تاکید کرد. رییس جمهور روسیه با اشاره به شهادت رهبری عالیقدر و جمعی از مسوولان، فرماندهان و شهروندان ایرانی، این اقدام را فاجعه و جنایتی بزرگ توصیف کرد که به هیچ عنوان قابل توجیه نیست. ولادیمیر پوتین با بیان اینکه امریکا و رژیم صهیونیستی در جریان تجاوز به ایران به اهداف خود دست نیافتند، انسجام و مقاومت مردم ایران را از عوامل اصلی ناکامی این اهداف دانست. رییس جمهور روسیه افزود که مسکو بارها به امریکا و اسراییل هشدار داده بود که راهکار نظامی در برابر ایران هیچ چشم‌انداز موفقی نخواهد داشت و تاکید کرد: ایران کشوری با تمدن و فرهنگ غنی و ریشه‌دار است و امروز آنان در حال درک این واقعیت هستند. ولادیمیر پوتین همچنین با ابراز نگرانی نسبت به تداوم تنش‌ها در منطقه، ابراز امیدواری کرد مذاکرات به نتایج ملموس منجر شود و گفت: همه ما علاقه‌مند به تحقق این هدف هستیم. رییس جمهور روسیه با تاکید بر اینکه مسکو توسعه روابط با تهران را در همه زمینه‌ها ادامه خواهد داد، اظهار کرد: ارتباطات خود با ایران را در تمامی حوزه‌ها استمرار خواهیم بخشید. ولادیمیر پوتین همچنین گفت: مردم روسیه با مردم ایران که در حال دفاع از منافع خود هستند، اعلام همبستگی می‌کنند. رییس جمهور روسیه در ادامه با اشاره به روند مناسبات دوجانبه خاطرنشان کرد: روابط روسیه و ایران در همه زمینه‌ها به‌طور پیوسته در حال توسع